

18
RAPHAELIS GARRUCCI

Antiquitatum Sulcinitanarum

Disquisitiones quinque

AD

DOCTISSIMUM VIRUM

Franciscum Zucellium Equitem

NEAPOLI

1844

in Coll. M.

Lectori S.

Haec quinque disquisitiones ita ligantur inter se, ut, quoniam historiae nos deficient, primum inquireamus, an probari possit, Salernum fuisse antiquam Romanorum colonia facta sit, deinde ea deducta, eius nobilitatem examinato coloniae iure definiamus; cumque colonis coloniae ager picentinus fuerit assignatus, iure quaestitionem instituamus, an Picentia, posteaquam eâ cives pulsi deleta unquam fuerit, namque dubitandi plures sunt causae, tandem quia saepe quaesitum est, de eius statu sub imperatoribus, producto milliaris, viam regalem illi fuisse ostendamus, quae ne Aquilia a quoquam fuisse dicatur, (cum ea per Picentiam a Capua ad columnam Rhegii porrigeretur, rectaque Nuceria Marcellianum tenderet) disputandum erat de Civitatis Salerni statu, num recessior a maiorem quam fuerit, an ibi ubi nunc est, olim a Graecis, deinde a Romanis habitata, denique sub Barbarorum ditione perennaverit. Haec habui dicere, non nescius

quaedam respueres ut themati non con-
venientia; neve ita parcas antiquitatum
notitias fastidires. Vale;

Disquisitio 1.

De vetusto immo lectionis incertissimae

I. Cum me in tam aspera et salebrosa loca semillerem. Avelline doctissime, te cogitabam, qui singulari ingenio tantum tibi lumen comparasti, ut nihil offensus, nusquam incurras. Ego vero tremulo vestigio poene puer, quemdam Iasona, ut Aristophanes ἐρπιδιῆς, me factum putabam, si quodam tenuis tentabundus proirem. Neque vero ego tam magnifico exordio ingredior, exaggerando pericula, ut maiorem mihi laudem pariam, si quid forte fortuna confecerim, sed opinione minime moveam, qui ita sentiunt, iam in ~~de antiquiorum~~ antiquiorum principe Varrone doctissimae eius illa sunt, in libris quos de Lingua Latina Cicero inscripsit. Non mediocres, inquit, tenebrae in sylva ubi haec captanda, neque eo quo pervenire volumus semitae tritae, neque non in transitibus quaedam obiecta, quae cum

firmat, in voce Ἐνθάδε, Ἥθατο

III. Tam vana exussa grammatica, for-
matisque opinionibus, ad nominis elymon
progredior, ut quibus potissimum cultu-
ribus debeatur optacam. Tractus ille Cam-
 paniae qui olim a Marcina ad Sila-
 rum explicabatur ab Aristoxeno oportunos
 notus est appellatus, Tuscis innotis, dein-
 de Samnites invaderunt; Strabo. Μαγερα
 Τυρρῶν ἡ τὸν καὶ ἀνερπῶν ὄνομα ἔδωκεν. Haec
 ab antiquis memoriae prodita sunt. Ne-
 mo Pelasgos appellavit; nemini Pelasgia
 haec terra docta est. Ego vero contendendo Sa-
 lernum purum pitulum Pelas, icum es-
 se. Meministi me paulo ante probasse
 aspirationis H F, & sono agens ex loquen-
 di usu per saepe inter se mutatus? Er-
 go igitur AΛεπρor HALEPNON FALERNON
 ἘΑΛΕΩΝON fuerit, qua probatissima ra-
 tione Hαλνῶος Fαλνῶος Halisci, Falisci,
 HALEIΩΞ Gracis FALEIOΣ velibus, Hale-
 sii, Halerii, Haleri populi et oppidum
 Falesii, Falerii, Faleri Latavis fuisse pro-
 batum est cum Plinio Servio Prisciano,
 totaque si vis grammaticorum familia:
 Qua propter si concedatur si Plersium
 Falernum esse pelasgorum lingua, quis
 urbem pelasgicam esse neget, cum id

~~fuit antiquissimum Pelasgis complu-~~
~~res sanctas urbes, et locabat successas in~~
~~Faleribus nominibus. Erat in Cordica~~
~~Alucia quoniam Haec dicta Alucia vocat~~
 Ahyosior in Elide, Pakngor in Attica, Paky-
 oias in Arcadia, Faleria in Thessalia
 Stephano Pakapai dictae, Pakarros in
 Perhaetia, Helernum seu Hilernum
 prope Tiberim, de quo Ovidius Fast. VI.
 105.

Adiacet antiqui Tiberini lucus Helerni,
 tum Pakngs togis, et Pakspia, et falerinus
 ager, et Falerina tribus, terra Falerinam
 et Falerio in Piceno, tota denique gens
 Faliscorum Haliscorum olim seu Hales-
 riorum fuit. Naso Fast. 41.

Venerat Utrides furis agitata Haleses
 a quo se dictam terra Falisca putat.

(v. Solinum 8. Heyne Excurs. 8. ad uen.
 7. 139. Spanh. de H. et. p. 107. Servium
 uen. 7. 695.) Cuius rei singularis ali-
 quantulum aggeri vis, ex li. 6. PALES
 religione summa cultus et Pelasgis, qui
 olim HALER, FALER et PALES appellatus,
 posterioribus Pakys est dictus. Nam
 que est littera P confinis digamma F,
 quamobrem et abs antiquissimis F
 et P aspirationi interdum subrogatae

Sunt, quorum vestigia deprehendas in voce.
 ΓΕΡΜΕΣ ΦΕΥ ΗΕΡΜΗΣ ΦΕΥ Hērē! (Böeck in
 scr. 12: ex Sched. Four) namque hic nihil pro-
 fero ΕΜΔΕΘ, et 4711110 Maffoi (alph. Etr.)
 quorum primum vir ille doctissimus
 Hermes est interpretatus cum sit Per-
 seus, secundum me Plurices legit qui-
 dem, sed Lurice deciso P seu Ph. et I fi-
 nali, quod ob anaglyphi designationem
 paulo depositas videret, tantum dicam
 hic Ph seu Φ pro P. seu Γ positas quod in
 113ΦΑΔ73 et in 1ΑΔ111 (Avell. Bull. Ar-
 cheol. n. 20) ut e converso veteres Latini
 fecerant, qui Triumpfos, Patulos, Cete-
 gos dicerant (N. Cic. de Orat. 46.) Haec
 commutationis ἀπερὶν inter opoquoras fa-
 cilis fuit, ut praedixi; ita glossae Harig-
 lus, Furiolus, Pariolus, πρoφyμy, Δωοxοxος
 (N. salmas. comm. ad mon. Herod. att.)
 Priscianus 541. Hoc tamen scire debe-
 mus, quod non tam fixis labris est pro-
 nuncianda F quomodo Ph atque hoc so-
 lum interest inter F et PH. Ergo igitur
 ΦΑΝΗΣ olim FALēs et ΓALES, namque
 pelagicus et iste ardsopros, et Ερμῆος
 διros ΤΕΙΡΙδης, sicut antiquissima numi-
 na omnia (N. Cic. de N. D. Lib. Giral.
 synt.) cum quibus ΓΑΝ ad latinis Lu-

perius appellatus, quare triplex illu-
 numen Τριφάχος, quorum Παν Διόσκωρος
 Ερμιάχης inuus. Tales Ερμς καὶ Ἀπόδοις.
 Φάχης Νεπτυνι et Veneris ἀμφιάδος
 thomate ut vi et mysteriis coniuncti,
 hi uneti Φάχοι dicti, nam Φάχος, ο
 φαχός, ὁσπῆτις ἢ ὁδοῖος, quod Cyllenii
 νεπῆως ὁρῆσις, ὁδοῖος ἀνδρῶν ἐνι τοῦ Πατρὸς (Paus.
 arcad.) et Neptunus pater ΦΑΗΤΑ
 (nam δῆος salum et HALOS et ΦΑΛΟΣ)
 filium habuit (de quo Aristophanes
 τριφάχῃτι ἰδοῖος ἡσῆανων (v. Hesych. v.
 ἰδωρ) Αἰατρίνις fuit (v. Petit-Radeu.
 Recher. sur le mur. Cyclopein) in mo-
 rem Pelasgicum hic τριφάχης seu τρι-
 ὀσῆχης φαχός, in fronte arcus portae mu-
 ralis, quo loco tutelares Deos sculps-
 erunt (v. scot. Aeschyl. Ε. κ. Ε. Θ. v. 170. ἀρ-
 αδοὶ Ὀρῆα προ πορῆως) hunc τριφάχῃτα
 Theocritus in epigrammatis sic descri-
 psit.

Εὐκλειος Εὐρησῆς ἀγρυπνῆς ἔοικας

Τριόρεχες αὐτοφάχοι ἀνδρῶν ἀλλὰ φαχῇτι

παίδεσσι δὲ δούλοισι χυρῖδος σφῶν τῆσιν

Post Pelasgos conditores, ostendit hic
 numus Sybaritas insedis, quorum
 Neptunus, adversam partem in mone-
 ta Sybaritide et Posidoniorum tenet,

qui eo tempore cunus erit, quo Sybaritae
 Laum-Scidrum, Posidoniam incolis pe-
 quenturunt, nam Graeci vetustli chara-
 cteres, et stylus ipse Graecorum antiqui-
 or et aspirationis H seu F, seu C Defectus.
 quae si cuncta, in tanta argumentis-
 rum paupertate validissima esse de-
 bent, accedat etiam similis formae nu-
 mus, in quo doctus et solers De Jorio
 (Mon. ined. 1820.) iam legit VM, quae
 veluti appendicula quae posita sunt,
 confirmantur mirifice. Graecos Sybari-
 tes qui Sybarim, qui Laum, qui Sci-
 drum, qui Posidoniam insederunt,
 Salernum quoque venisse, quae in ur. be-
 numum huius n. uenerint novae colo-
 niae nomin. addito. Sic: $\frac{S}{E}$ $\frac{V}{S}$

Haec habui, quae ad te Sapientis-
 simum Italiae antiquitatum cultor-
 em scriberem, eo parvo et velle, cui
 precor fausta omnia et prospera
 Vale.

Disquisitio II.

De Iure Coloniae et pertica Salernitana

...Radensque Salerni ultra diler. Lucan.

Phars VIII.

Occasionem arripio ex hoc Lucani loco, ad aliquid commentandum de iure Coloniae et de pertica Salernitana: est enim quod additum velim doctissimorum hominum laboribus, mediam inter Spanthemium et Caesolum Rossinium iniens viam, non absurde, ut opinor, modo aeu. tangam; hoc agatur: nihil magis didici quam vetus illud Sci. hypatos.

Coloniae duabas de causis maxime deductae esse videntur, vel ut senti-
na urbis exhauriretur, et Italia co-
loniis frequentaretur (lic. ad ult.).
vel ad ipsos priores municipiorum
(et regionis) populos coercendas, et
ad hostium incursus repellendos
(Sicut. Italic. de cond. agr. 2. Goës.) quam
causam Tullius C. Rutilium de L. agr.
c. 28: laudibus extulit his verbis: Est,
inquit, operae pretium diligentiam
maiorum recordari, qui Colonias sic

idoneis in locis contra suspicionem periculi collocarunt, ut esse non oppida Italiae, sed propugnacula imperii viderentur. Nam in Norbana colonia probat Livius L. 2. 3 h. Norbae in montes, quae arx in promptu esset, miserunt. (V. App. de B. C. conc. Bruti. Luc. 12. ann. et in Agric: Polyb. 111. Hist. Dios. Sic. de Luccia col.) et de bellatis picentibus in eorum capita Solernum tamquam praesidium impositum est, & ἡ τῆς πόλεως ἀρχὴ τοῦ Πικεντοῦ (Strabo. V.) eorum qui nomina darent conditio fuit, ut aut cives Romani essent, aut Latini nominis, aut socii, aut Aedilitii: itaque Picentibus ad Adriaticum. domitiis cum trecenta sexaginta eorum milia in P. R. fidem venissent, in agro qui fuit Picentinorum inter Viscerianam et Silaram fluvium collocati sunt (Flor. 1. 3. Eutrop. 11. Col. Triumph. Freinsheim. ad epit. Liv. XV.) et eorum ager picenus vectigalis populi Romani aerario additus est (Sic. Thae.) In his coloniis mittendis cum Latinis, aut Romanis civibus socii plerumque adscripti sunt, ad explendum numerum

13.
Livius de antiis coloniis frequentando III. l.
Fecit statim fastidium copia: adeoque
pauci nomina dedere; ut ad explendum
numerum coloni Volsii adderentur. At-
que hi nihil cum civ. Rom. communica-
bant itaque (L. XXXIV. §2.) Novum ius
eo anno a Ferentinatibus tentatum, ut
Latini qui in coloniam Romanam
nomina dedissent, cives romani essent,
Puteolos, Saturnum et Buxentum ad-
scripti coloni, qui nomina dederant,
cum ob id se pro civibus romanis for-
rent, senatus iudicavit, non esse eos
cives Romanos. Ferentinatas: tunc anti-
quo iure Latii utebantur, quo nempe su-
is legibus viverent, et muneris honorarii
cum P. R. participes essent (Gell. N. d.
10. 12.) namque (M. C. §67.) Hernicorum
tribus populis Alatrinati, Verulano,
Ferentinati, quia maluerunt, quam ci-
vitatem suae legis reddita (Liv. l. 9.
§3) idcirco Latinis coloniariis exaequa-
ti, quibuscum iura communicarent, prae-
ter consortium legum romanorum. La-
tini coloniarii ii fuerunt qui de urbe
Romae in Latinum agrum deduceban-
tur amisso pleno iure civ. Rom. (Caius
II. (edent. Goesch. 1. 7) id de libertorum in-

13

civitate disserens, per legem Juniam, in-
quit, ii omnes, quos praetor in libertate tue-
batur liberi esse caeperunt, et appellati
sunt Latini iuniani, Latini ideo quia
lex eos liberos parinde esse voluit, atque
si essent cives romani ingenui, qui
ex urbe Roma in latinas colonias deduc-
ti, Latini coloniarum esse caeperunt,
et in Frag. vet. I. C. de manumiss. 333.
Gais. 11. Fiunt Latini iuniani, quoni-
am lex Junia quae libertatem iis de-
dit, exaequavit eos Latinis coloniarum,
qui cum essent cives romani Liberti,
nomen suum in coloniam dederunt.
(N. Cic. pro Caet. In colonias Latinas, sae-
pe cives nostri projecti sunt, etc: et Pro
Balbo c. 28.) ex quo loco intelliges quid
nomine cives romani ingenui desi-
gnaverit Caius, cum ii dicantur hic
cives romani liberti, et Livio primum
est deducere, nonnumquam colonias
civium Rom. cum pleno iure suffra-
gii ac magistratus capiendi esse de-
ductas. Nam si Ferentinates socii La-
tini nominis ac municipes antiquo
iure Latini pro civibus romanis haberi
volebant, quod cum P. C. projecti essent,
indubitate cives Romani tunc deduc-

iti fuere pleno iure C. R. quamobrem
 duo fuere genera coloniarum: unum
 C. R. Latini nominis in quod saepe
 (v. Cic. pro Cas.) C. R. ingenui seu liber-
 ti nomen dederunt, alterum civium
 romanorum de pleno iure: interque
 hos medium genus, cum nempe suf-
 fragium Latinis adderetur, aut C. R.
 dederetur. Hinc cum de coloniis ad
 comitia ageretur, semper relatatum est
 iure addito, inveniasque civium, aut
 Latinorum fuisse propositas modo cum
 iure, modo sine suffragio. Hinc ope-
 rae pretium est explicare, quinam in
 tam libera civitate tam diversis iuri-
 bus deduci passi sunt, aut voluerunt.
 Et primo de coloniis Latini nominis:
 deinde de civ. Rom. In colonias Lat.
 Nom: duplici de causa perficiscaban-
 tur aut voluntate sua, aut legis mul-
 ta: (Cic. pro Luc.) voluntate sua liberti
 ut ex Caio, et vult. Iuris cons: probare
 mus, proletarii et capite censi, quibus
 exhausta sentina verbis iussi no-
 mina dare qui agrum accipere vel-
 lent, praeterea si qui ex aliis civi-
 um classibus profiteretur, alii legis
 multa quod est subobscurum. Ho-

Lomanus (in novo comm. verb. Juris v.
 Latini Tunicani) exponit de interdictis
 aqua et igne, sed fallitur, iis enim lex
 non proponit multam, quam si suf-
 ferre vellent manere in civitate pos-
 sent (liv:) sed e communione vitae et
 noxios excludit: nihil probabilius affe-
 runt alii Ciceronis litteratores; quae
 meam opinionem meam propono.
 Lex iubebat, ut ii qui milites facti non
 essent, aut incensi, libertate cecidis-
 sent, vendi possent: hi si censi vo-
 luissent aut sacramentum dedissent,
 libertatem non amisissent: igitur in-
 censis et militiae sacramentum recu-
 santibus legis multa libertas adempta
 est: hos leges in colonias Latini nomi-
 nis nomen dare cogebant, alias non
 cogebant, licet eorum conditio require-
 retur ut liberi essent, ut capite censi,
 ut proletarii ad quas de colonia Lat. nom.
 referebatur, ingenui vero nunquam
 his coloniis addi voluerunt, qui, ut exha-
 usto patrimonio cautius viverent, agro-
 rum possessionem cum civitate Roma-
 na commutabant. Has colonias de-
 ductas ut sentina certis exhauriretur,
 et Italiae solitudo frequentari posset

(*Cic. ad Att.*) nemo negabit, atque hae *que*
re Latini nominis (*Cic. Caius, Frag. 4. Iu-*
ris cons.) *stirpis augendae causa* (*Liv. 2.*
7.) *et civ. Rom. frequenter submissae.*
 Atqui probavimus, etiam civium Ro-
 manorum pleno iure suffragii et ma-
 gistratus aliquando, projectas: Videns
 dum igitur est, qui in has soliti no-
 men dare. Fuere cives fortissimi, quib-
 us subsidium adversus rebelles para-
retur (*Tac. ann. 12.*) quique praesidio
 essent Urbi, matrique (*Liv.*) quamobrem
 deponerebatur deductis, tamquam eme-
 riti stipendii praemium, et requies
 laborum (*Hygin. de Lim. const. 159. Gies.*)
 Erat tunc praemium terra, et pro meri-
 to habebatur Multis legibus conti-
git, bellum feliciter transigere, et ad la-
boriosam agriculturæ requiem, primo
tyrocinii gradu pervenire, saepius ve-
teranorum validae manus fuerunt,
 quibus nempe absurdissime civitas
 Romana minueretur: igitur deple-
 to iure deducti sunt uon signis et
aquila, et primis ordinibus ac tribu-
nis, modusque agri pro portione officii
datus (*Hyg.*) Cuius deductionis exam-
 plum est in quinque coloniis Vulturno,

Literno, Puteolis, Salerno, Buxento (De Buxento testis Julius Frontinus: *Centuriarum quadrat. etc. sunt praecisae post demortuos milites*) et sexto Siponto post bellum punicum secundum deductis in loca maritima, ut Italiae fines imperique prolati tuerentur, simulque subiectas Apuliae, Lucaniae, Picentium, et Campaniae nationes in Romanorum potestate atq. officio retinerent, interim et uberrimo solo tamquam praemiis fruerentur. Haec Livius (32. 29.) *Acilius* *Sex. Pl.* tulit, ut quinque coloniae in oram maritimam deducerentur: duae ad ostia fluminum *Nukturni*, *Literne*que, una *Puteolos*, una ad castrum *Salerni*, his *Buxantum* adiectum: eodem tempore *Sipontum* ad mare Superum colonia deducta est. Quocirca id petebant *Ferentinates*, ut qui trecentis capitibus *Civ. R.* adscripti erant, de pleno iure cives *R.* censerentur quam rem non desiderassent, si qui *Roma* emissi erant, *Latini nominis iure* uterentur. Quamobrem recte conclusit *Carolus Rossinus* (*Diss. Isag. part. 1. cap. 8. § 3.*) contra *Spanhemium*, qui con-

tendebat hoc testimonio cives R. qui in
 coloniam proficiscerentur civium R.
 iura cum media libertate haec latini
 re commutasse. Id tamen desidera-
 tum in Prossino ut concederet Spanhe-
 mis, quod ex Laio et Fragm. H. et Cicero-
 ne probari, saepe cives romanos (Lic.) li-
 bertos (Frag. I. C.) in coloniam Latini
 nominis nomen dedisse, aliquando e-
 tiam, quod ipse affirmabat cives R.
 de pleno iure fuisse deductos. Atque
 haec erant ponenda, ut iura Salerni-
 tanae coloniae probe stabiliremus.

Igitur Salerni veteres incolae, dedu-
 cta colonia, cum novanis una civita-
 te habitaverunt: hi duorum generum
 fuerunt, primo de pleno iure Quiritium
 Roma profecti trecenti, secundo adscrip-
 ti, principes Ferentinates antiquo iure
 Latii, quibus visum est oppidum prop-
 portunum loci positum, ut totam regio-
 nem in officio continerent. Antiqui e-
 nim ut monuit Hygin. de Lim. const.
 162. propter subita bellorum pericula
 non solum erant contenti urbes mu-
 ris cingere, verum etiam loca aspera
 et exalta eligebant, ubi illis ampli-
 simum praepugnaculum esset, ipsa

loci natura. Picentini iam de iure hoc novo
 admissio etiam iure sociorum privati erant,
 et in perpetuam servitutem adseriti. Strabo
 T. 385. ΑΤΤΙ ΔΕ ΣΤΡΑΤΕΙΔΑΣ ΗΓΕΡΟΔΟΡΕΙΝ, ΜΑΓΙΣΤΡΑ
 ΜΑΤΟΥΡΕΙΝ Δ ΠΕΔΕΙΧΝΥΝΤΑΙ ΠΙΛΑΤΤΙΥΟΙ ΕΡΤΩ
 ΤΟΤΕ ΔΥΠΡΟΒΙΩ. ΜΑΤΑΠΕΡ ΛΕΥΚΑΡΟΙ ΜΕΙ ΒΥΕΤΤΙΟΙ,
 ΜΑΤΑ ΠΕΡ ΑΝΤΑΣ ΔΕΤΙΔΣ, nempe δια τῆς πρὸς
 Αττίδας δουλείας, et Gellius L. 3. Ignomi-
 niae causa Picentini, non milites scribe-
 bant, nec pro sociis habebant, sed magistratibus
 in provincias euntibus parere, et
 ministrare servorum vicem iusserunt. A-
 ger picentinus colonis coloniae Salerni-
 tanæ divisus est, quoniam totus il-
 le tractus regio Salernitana vocitata est,
 in qua sillanis temporibus Plinius locu-
 it, et tandem colore unguentis proditus
 est (Val. Max. 6. 8. Plin.) Sertica haec
 Siluranum cum alligit, quem olim picenti-
 nus ager alligerat: itaque Silanus a Sil-
 uris Periegela Picentinus appellatur
 Περιέγελος προχολα πευκερτίης Σιλαρο
 et Lucanus qui totam materiam huic
 disquisitioni praebuit fere Salernita-
 num dixit, illo versu, quo facit radem-
 tum Salerni culta.

rademque Salerni - ultra Siler
 hoc est Salernitanum agrum. Quae cum
 ita sint, quid dubitabimus, agrum
 Campanorum, quem Livius hac colono-
 rum assignatione divisum dixit totum
 in Lucana regione fuisse? Et magnus
 quidem Magochius olim hoesio Culum
 niatus est. (Auph. Tainp.) quod ni-
 hil de Salerno, Buxentoque sollici-
 tus, quas urbes proxime Palavinus me-
 moraret, agrum hunc campanorum
 Pateolanti, Osturnensibus, Lirerna-
 libusque colonis distribuerit - cum ex
 Livii narratione pateret, Salernita-
 nis tantum et Buxentinis agrum
 qui Campanorum fuerat fuisse assi-
 gnatum. Et tamen nihil magis de
 Salerno et Buxento certius affirmave-
 ris, neque si Salernitanis et Buxen-
 tinis Campanorum agrum divisum pa-
 bes, idcirco ager campanus in regione pi-
 centina magis quam in Lucana fue-
 rit. Quod autem est vero similis si-
 gis ille, qui Picentinus primum et
 Salernitanus, postea dictus est, nihil
 habuit Campanorum - namque in mar-
 more Ascennio secundo Capae posito ager
 quem . . . Campanorum recipere

vit. Lucanus appellatur (tom. III. n. 1.)
 Hic fortasse Pescennius habuit fundum ad Tituri fontes, namque in lapide
 de eo loco effosso pescennianus fundus
 memoratur (ag. Avel. 3. op. p. 305.)

Sequitur nunc ut de rectura et cancel-
 latione Salernitanæ porticæ aliquid di-
 camus. Hyginus de cardinis et decu-
 mani collocatione hæc habet. 164. Sae-
 pe propter portum colonia ad mare po-
 nitur, cuius fines aquam non possunt
 excedere; hoc est littore terminantur, et
 cum ipsa colonia sit in littore, fines
 a decumano maximo et Kardine om-
 nes quatuor partes aequaliter accipere
 non possunt. Itaque cum Salernum,
 et Buxeritum sita sit in ora marit-
 tima, licet fides or vnes 1846645, Kardi-
 nes in meridianum loco decumanorum ob-
 servati sunt, et decumani in orientem
 loco Kardinum, quos limites montanos
 et marittimos cum Siculo Flacco 14. ob
 regionis positionem et naturam rectius
 appellaveris. Ita ager Buxentinus se-
 stertianus est assignatus in cancellatio-
 nem limitibus marittimis (Front. de col-
 loc.) Hac opportunitate decumani ma-
 ximi via quæ Picentiam duceret tempo-

re militaris facta est: Sic in Campaniae colonia Anagnina Decumanus maximus per viam Appiam observatus est (Hygin. de Lim. const. 163. Gais.) Regio interior aspera et saltuosa Picentinorum servilis conditionis tunc sedes et recessus fuit, maior agri colonici pars plana atque uber, nisi ubi collibus modicis intercisae pomis atque oleis edmandis opportunissima coloniae cecidit, qua culta, qua recta cancellatione: hic mons Picanus Baccho feracissimus.

Textus Aelianus in orbis descript.

et Pomarosi maxima cernes

Culinae Picani, comae largi palmetis illic

Tenditur et fuso Bacchus tegit arva flagello

Witidimus vero Appulus exultim ut solet: Frugibus arboribus, vinoque redundat et unce

Non tibi poma, nucas, non pulchra palatina decem

Frustra inter has centurias ac reliqua quae res veteris Picentiae vestigia nec miramur

tam nobilem urbem sic interiisse. Prae-

ter et aliae urbes nobilissimae quae ut

Plinius scripsit interiisse sine vestigiis,

tamen absque Romanorum ullione es-

set, parietinae disiectae et complana-

tae fuerunt ab agri cultione: ita nunc

quoque fieri videntur, ut ubi ruinae

manent, paulatim agro superinducto celer-
 tur ac fructum dare cogantur industria.
 Picentini ea pulsos montanos saltus primo,
 post Bello Marsico, in civitatem R. re-
 cepti vicatim hic coluerunt quâ sibi, quâ
 dominis coloniae Salernitanae, itaque tota
 pertica sparsi villas, et pagos, et vicos con-
 diderunt, quibus hoc solum interseritur:
 complures etiam, ut coniectare facile pos-
 sumus, eius agri partem quantulamcum-
 que occuparunt, ut de his in disquisit.
 III. uberius agemus.

Disquisitio III. De Fatis Picentiae

Picentiam Bello punico secundo de-
 letam, antiquorum memore aperte dicit.
 Nam Strabo qui solet citari cives modo ea
 pulsos commemoravit: vixi Seleucydor Gu-
 br, ἀποστρες ὅπο Ρωμαίων. Latini Plinius,
 et Mela qui post Graecum Strabonem scri-
 pserunt, Picentiam in Catalogum urbium
 quæ tunc erant, recondiderunt, et Plinius
 quidem, postquam dixisset ea antiquo La-
 tio L III. populos interisse sine vestigiis,
 addidissetque: in Campano agro Stabiae
 oppidum fuisse, usque ad Cu. Pompeium

et L. Catonem cos. (M. C. 664.) pr. H. Hai
 " quo die L. Sylla bello sociali id delevit, quod
 " nunc in villam abiit, intercidit et Tarrac-
 " nia, sunt et morientes Casilini reliquiae
 " tandem de agro picentino pro-
 " tulit hanc: A. Surrento ad Sitarum ager
 " Picentinus fuit Tuscorum, intus Oppi-
 " dum Salerni, Picentia - ubi necesse est
 " Picentiam esse, aut Salernum tunc cum
 " Picentia intercidisse, quod contra fidem
 " antiquorum est. His comparatis inter se
 " poene inducimur, ut dicamus Picentiae
 " cives aliquando pulses, post modo paul-
 " latim in antiquam urbem prorepisse,
 " eamque habitare coepisse: quod circa Pli-
 " nius et Mela, et Ptolemaeus stabula cum
 " Salerno commostrare potuerint. Cuius
 " sententiae aliquid est quod repudiet, al-
 "iquid quod amplectar necessarium, fiam
 " que redemptor. Praesertim cum de Sta-
 " biis, quod oppidum a Sylla bello sociali
 " deletum est, idem dicere cogamur, quod
 " Galenus ENI TH DehATH Xupior ZTAPIA
 " et Symmacus L. IX. ep. 18. Stabias ire de-
 " siderant, c: (v. Cl. Car. Ross. de Stabiae vi-
 " cibus). Statuamus igitur Picentiae cives
 " ante bellum indicum, cum servitute
 " ignominiosa damnati Salerni castrum

31.
suis serviciis tamquam praesidium im-
positum timerent, cum Salernitana perti-
castotis agris ad Silarum usque dominare-
tur, cum imperiosis dominis esset servi-
endum, de Picentia iterum frequentanda
ne cogitasse quidem, deinde nunquam in
urbem illam veterem communi condor-
tis convenisse, cum Strabonis aetate su-
pydor id est vicationem visarent, tandem
Civitate Rom. iis communicata, patriae
caritate circa eum locum confluisse a
vicinis montibus, in quae loca eos cives
Romani ante expulissent; quam her-
tiam positionem altius reportando pie-
nius confirmabo.

Diodorus igitur (in Photii excerptis) Pi-
centinos scripsit cum Brutis et Lucanis,
reliquisque Italiae populis contra Roma-
nos bello sociali prociis, obtinendam con-
spirasse: ΕΝΟΧΕΡΟΙ ΔΕ ΠΕΠΛΟΙΟΙΣ ΕΛΘΟΝΤΕΣ,
ΑΓΧΟΛΑΡΟΙ, ΛΕΥΜΑΡΟΙ, ΠΙΜΕΡΤΙΟΙ, ΝΥΧΔΡΟΙ,
ΝΑΙ, ΕΤΕΡΑΙ ΚΟΚΟΙΣ ΝΑΙ ΕΙΣΥ. Finito bello,
(lege Julia), ii tantum in Rom. Civ. re-
cepti, qui non rebellaverant: ΑΡΡΟ. Ι.
ΙΤΑΚΩΤΩΡ ΤΒΣΕΤΙ ΕΥ ΒΥΡΡΑΧΙΔ ΠΑΓΑΠΕΡΟΝΑΣ
ΕΥΦΙΟΔΑΤΟ ΕΙΡΑΙ ΚΟΚΙΤΑΣ. Verum senatus ut
reliquias tanti incendii deleat, excusio
modo Lucanis et Samnitibus, qui series

armis cesserant, omnes Italiae populos
Rom. Civ. asservit: tandem et Lucanos
ac Samnitas aggregasse Appianus opi-
natur Dousoi. De μοι και οιδε τοχειρ ως συ-
ηsur νοτεpor. Ita cum Livii epit. 80. con-
sentit, *Italicis populis a Sumatu civitas*
dada est. quod Appianus (1. B. C. p. 382)
Itakia πασα προτεχωρησεν εις την Ρωμην
ποहितειδαι. Huic opinioni favet Gallii
locus L. X. 3. qui cum Bruttiorum ser-
vitutem explicaret, florereque ante
civitatem Orbi Rom. a Carmullo com-
municatam, rem tamquam prae-
rita non indubitate significavit: Brut-
tios ignominiae causa non milites scri-
bebant, nec pro sociis habebant: itaque
ii sequebantur magistratus, et quos
erant iussi vinciebant, aut verbera-
bant quod autem ex Bruttis erant,
appellati sunt Bruthiani.

Ergo recepti sunt et Picentini in Liv. Rom.
cum Bruttis, et Lucanis, et Samnitibus:
at sine agris erant, namque eorum terri-
torium olim Salernitanæ coloniae
addictum fuit. Pronum tamen est cre-
dere se civ. R. insinuasse; qui post Salernum
a Papis captam, civesque et servos abducos
(App. 1.) tot latitudinis impares eduxit,

locique ubertate, et caritate compulsi se pastores
 tum Romanis qua emendo, qua occupando, qua
 serviendo accommodaverant, villosque nonnul-
 las, et pagos passim aedificaverant. *Suppydor*
furtes. Quocirca Picentiam veterem in villas
 demum abiisse non absurde Plinii vocabulo
 dicere posses. Quae si caneta sunt vero simi-
 lia, si argumentis pene necessariis firmantur,
 iam Salerni oppidum et Picentiam cum
 Plinio, Mela, et Strabone sine controversia
 in agro picentinorum constituemus. Deni-
 que bellum erit et festivum exemplo compa-
 rabili ostendere cur hanc pagorum univer-
 sitatem circa Picentinum olim nunc Saler-
 nitatum agrum Picentiam nominaverint.
 Veii fuere oppidum in Etruria, at Augusti
 aetate interciderant. Audi Propertium l. c.
 11. 27.

Et Veii veteres, et vos tum regna fuistis,

Et vestro posita est aurea sella foris.

Nunc intra muros pastoris buccina lenti

Cantat, et in vestris ossibus arva metunt.

quid Florus? Veii fuere, nunc fuisse quis me-
 minit? quae reliquiae quod ve vestigium?
 laborat annalium fides, ut Veios fuisse
 credamus: (ap. Morcelli l. 1. infer. 303. p.)

288. et segg.) At Coloni Veientes, et ordo Civit. Veientani et Resp. Veient. plus vice simplicia in lapidibus occurrunt: est et apud Irenaeum testimonium. Agri Veientani colonos ad urbanam civitatem adsociandos censuit D. Augustus. Quid igitur restat, nisi dicamus colonos in agrum olim Veientium missos, se prisco nomine voluisse appellare? quod quidem Zarchius egregio libro conclusit, et Morcellus amplexus est. Igitur Picentini beneficio senatus in civ. R. numerum adscripti, cum ad colendum agrum confluiscent, xovor illud seu publicum vicorum seu pagorum et villarum communi nomine Picentiam nuncupaverunt. (4) Atque haec satis probabilia sunt, quibus antiquorum testimonia conciliantur. Nunc statuto hoc communi, aequum est, ut de eorum reip. forma dicam ut facilius, et conducibilius haec persuaderi possint.

In tabulis Heraclensibus videmus nuncupari distincti colonias municipia, praefecturas, fora conciliabula C. R. Jam patet Picentiam hanc secundum nostram neque coloniam aut municipium aut praefecturam convenienter ap.

pellari; illad vero nomen fori, et conciliabuli
 mirifice quadrat illi universitati, commu-
 ni, publico, ubi 11. viri, 1111. viri; aliove quo
 nomine mag. potestate iure haberent, et ius
 dicunt suffragio eorum qui cuiusque mun.
 col. praef. fori. conciliabuli sunt (Dig. d.
 munic. C. r. Nazoch.) quo in loco tales ma-
 gistratus praefecturae foris et conciliabulis
 ex compaganorum suffragio creantur si-
 versa ratione ab iis foris et conciliabulis,
 quae magistratibus vicinae coloniae, cu-
 ius universitati essent appliciti subdan-
 tur, de quibus lex antiqua pene. Hygi-
 num. Quos agros, quae loca, quaeve ae-
 dificia intra fines puta illos et intra flu-
 men illud intra viam illam dederis ad
 signavero, in eis agris iurisdictio coerci-
 tioque est coloniae illius cuius civibus
 assignabuntur, quae si praefecturae es-
 sent, eius incolae nomine coloniae cu-
 ius perticam incolerent appellati sunt,
 quare non erit idem si dicas praefectu-
 ra amiternum, et praefectura Amiter-
 nina: namque hoc secundum signifi-
 cabit quicquid ex alterius civitatis fine,
 sive solidum sive cultellatum alterius
 universitati applicitum sit, quod eius
 coloniae et municipii nomen adeptum

praefert: quò posito quid probant illae inscriptiones doctissimi Juvenatii, quas ad Duacum (124. 135.) ad ostendendum Aveniam olim praefecturam fuisse? nullibi enim legitur praefectum Avenia, sed ubique aveniatium, aveniat, aveniatium. Nunc unde discessimus redeamus. Memini me cum veterum testimonia de urbe Picentia referrem, unum Flori praetermisisse, quod ratio ne ductus feci. Namque in bello sociali quod Marsicum et italicum appellarunt, malum ab Asculanis ortum est (Vell. 11. 15.) itaque Florus gravissimis verbis III. 18. Strabo Pompeius omnia flammis, ferroque populatus, non prius caedium finem facit, quam Asculi eversione manibus tot exercituum consularium, direptorumque urbium diis litaretur. Deinde memorantur Marsi, Etrusci, Samnites Lucani Campani a Lucibus Catone, Gabinio, Carbone, Silla, Magioque expugnatu atque direpti, quorum omnium cum praecipuas urbes, quae afflictae atque accisae bello revideret Florus, Picentiam, quae nusquam erat recordari quò potuit? Picentes

vero qui caput belli fuerant sine piculo non
 praetermisisset. Et Fulvius quidem Ursi-
 nus ex codice musaei Isaaci Pontani ita
 edidit. Ece scriculum, Gremuntium, Faesu-
lae, Carseoli, Reate, Nuceria et Picentes:
 hoc unice probavit, quod Salmasius et Elze-
 virii, repudiaverunt. Age vero si Picentes
 praetermittantur, Asculum erit omis-
 sum cuius eversionis tanta religio fu-
 erit, a quo malum ortum sit; quod si
 Picentiam obstinato animo hic velis re-
 ponere, vide ne ridicule novum fig-
 mentum substituas gravissimis aucto-
 ribus, qui Picentiam iam a punico bel-
 lo poene deletam scripserunt, qui Pi-
 centinos servituti addictos, ut Gellius, et
 Diodorus, qui totum agrum Salernita-
nam perticam ut Lucanus nuncu-
 paverunt, sed quod rethor ob in-
 certum vocabulum coniecturarum ar-
 tissima pondera tenuissime aestima-
 res.

Disquisitio IV.

De meta milliaria nuper defossa (f. 11.)

Cum compluria vetera monumenta in dies in apricum proferantur, quibus aliqua nostris regionibus historiarum accessio fit, tum illa praeclarissima sunt, quae viarum ductus, quae versuras demonstrant. Hinc enim urbium positus, hinc civium numerus atque conditio apparet, eorumque frequentia. Libenter igitur in milliario cippo operam collocabo, cuius inscriptio licet tempore aliqua ex parte corrupta, tamen diligentia ne an ingenuum an utrumque fuerit, oblivioni nostra ope erepta est. Idque quod drare huic meo labori puto, quod Albius praeclare Apollineus invocando versibus utissimis fecit, ut ne periret.

formosae medicas applicuisse manus. Jam doctissimorum hominum post Nicolaum Bergierium opera complexa sunt milliarios lapides, qui vias Italiae continerent, iam Lucas Holsternius, et Morisanius, et Cittadini vi-

am dignaverunt, quam Manlius A-
 quilius ille servorum fugitivorum pro-
 fligator anno ab. U. C. DCLV. (V. Fast.
 Capit.) stravit Appiae similem, quae
 mediterranea fuerit necesse est, tan-
 tumque a Salerno recessa, quantum
 quae a Viterbia ad Marcellianam
 recta tenderet per millia LI hoc est
 LXV" ut patet ex monumento quod
 subscriptum est.

VIAM. FECIT. AB. REGIO. AD. CAPVAM ET.
 IN. EA. VIA. PONTEIS. OMNEIS. MILLIARIOS.
 TABELARIOSQUE. POSUIT. HINC. SVNT.
 NOVCEMIAM. MILLIA. LI. (5.)

Itaque incredibile est, quantum caeteris
 ignorationibus haec ἀπορία importunam
 hactenus addidit operam. Quamobrem
 cum novo mediteriter laborarem, ut Saler-
 ni civitas aliquod humen acciperet, hoc
 novo reperto, pene laetitia inaccessi. Ap-
 parebat enim ante Gordianum tertium
 hanc coloniam ita opibus floruisse,
 ut publico itinere stratae viae non
 casu, sed seorsim in id data opera or-
 naretur. Namque imperator anno
 quarto, posteaquam Augustus est re-
 nunciatus. VIAM

QVAE A NV CERIAM SALER
 NV M VSQVE PORRIGITVR .
 PRISTINA INCVRIA PROR .
 SVS. CORRVPTAM PROVI
 DENTIA SVA REDMTO OR.
 DINARIO VECTIGALI ME
 RESTITVIT

*Latet vero tempus, quo primum via
 facta sit, nisi quod coniectare proclive
 est iam a deducta colonia, vel paulo post
 Pucerinis id in mentem, et Salernita-
 nis colonis venisse, praesertim Nu-
 cerinis, quibus tunc novum navale
 accesserit praeter Pompeianum, quo
 cum Volanis, et caeteris illius ter-
 ritorii incolis utebantur. Haec via
 parangaria primum fuit necesse
 est, postea ad ornamentum coloniae
 ad mensuram consularium positis
 limitibus est amplificata: neque du-
 bitaverim saepe illis imperatoribus
 refectionem, qui Appiam restituerunt.
 Itaque primo incensum venit post
 Augustum Traianus a quo Appia
 Traiana nuncupata est, idque eo
 monumento constat, quo scriptum
 est (Gualter. tab. Brut. 78.)*

VIAM TRAIANAM APPIAM
PER BRVTTIOS CIPPIS TERMI-
NALIBVS PEC. PVBL. RESTITVIT.

Post haec tempora nihil erat, quod citari
posset de traiana hac per Bruttios via.
Exstat nunc milliaris, unde discimus a
Nuceria viam Salernum divertisse, eam-
que anno post C. N. CCXLIII. Gordiano
III. Cos. II. tr. pot. IV. restitutam milis mil-
liaribus. Illud praeterea novum, quod fe-
cerit redempto ordinario vestigali. Quae
verba me torserunt aliquandiu, neque
aliquid mulire ausus sum, interimdam
haerebam. Ecce nunc aliquis patiens
semita est, dicam liber. Viae ab Im-
peratoribus reparatae sunt pluribus
modis t.^o impensa sua, sua pecunia,
indulgentia sua, ita Vespasianus, Tra-
ianus Hadrianus, Septimius, Antonius
Pius, M. Aurelius, et Valerianus
aliquae saepissime, legimus (XI. tit.
de au. et trib. L. 36.) Valentinianum
de se praedicantem; patrimonii pie-
tatis nostrae redditus necessitatibus pu-
blicis frequentissime deputamus. H.^o

Ex pecuniis publica et contatilia, quam
 municipales et incolae sua voluntate confer-
 rent. III. Communissimum fuit ex ac-
 rario P. R. aliquid ad ista deputare,
 quod Valentinianus tertiam partem
 esse iussit (V. Parat. t. de op. publ. L.
 6. 14.) praeterea ex aerario coloniae, quam
 imperatores custodirent, augerent, tan-
 dom redimerent, ni operibus publicis
 eis par esset (Mag. tab. Horat. 59. No-
 ris Cens. Pis) Hoc aerarium ex vectigali
 ordinario congregabatur. Ordinarium
 vero seu canonicum vectigal dicebant,
 quod nec temerarium esset, nec extra-
 ordinarium, seu superindictum (V.
 21. 6. Theod. t. 6. de superindicto) quare
 comprehenduntur hoc nomine vectiga-
 lia omnia ex portu seu portoria, ex u-
 gris, quae rectius census dicuntur et ex
 Scriptura. Tributa quoque ordinaria
 fuerunt adeoque, et vectigalia non-
 nunquam appellantur. IV. Ne aera-
 rium satis esset, additum extraor-
 dinarium (V. t. 1. de op. publ. L. 15.
 33. hi dicti super indicti tituli, et
 super indictiones.) aut coacti posses-
 sores ad praestandum, aut ii qui
 ad viam publicam agros haberent

pro modo ingerunt, quod si civitatum^{43.}
collatae pecuniae nondum sufficerent,
vicani, et pagani aliquid conferre te-
nebantur (N. II. cod.). V. tandem o-
blatione privatorum id factum, quod
lapides beneficii memores per saepe
testatur. Saepes etiam alia ra-
tione publicis necessitatibus occur-
sum est; Nam Tiberius (N. Tac II.
an. 47.) Dio 57. Eus. p. 384.) quan-
tum aerario aut fisco debebant in
quinquennium remisit ad vias cu-
randas, insuper et centies sester-
tium, pollicitus est. Constanti-
nus remisso ubique tributo finiti-
mae provinciae iter instaurari fe-
cit (marin. Scurat.) Sed Gordianus
noster nullam ex his rationibus
secutus est, nam cum antea opera
haec publica redemptoribus viarum
per aediles committerentur, qui
cum effecissent quod conducant,
tum solum pecunias accipiebant.
(Festus V. Redemptores) igitur re-
demptores ab aerario dicti (V. Oederici
diss. p. 205.) fecit imperator provi-
dentia sua, ut ordinarium vectigal,
quod ex aerario P. R. aut provinciae

destinabatur ad opera publica, per redemptores redimeretur, quo maturius viae prorsus corrumpae muni-
ri, ac rejici possent. Haec sunt
quae in hanc rem conferre puta-
bam dum praecido quae ornamen-
ta appellantur, ne fastidiosis sim,
neve qui haec legerint tempus te-
rant.

Nam volat interea volat irreparabile tempus
Singula dum capti circumvectamur amore

Disquisitio V. 2

An Salernum dictum mutaverit

Posteaquam hospes diu nunc his,
nunc illis doctorum hominum opini-
onibus aurem praebui, nihil certius quo
deferret, tandem facta summa, subdu-
ctisque rationibus, iisque comparatis
inter se, statui me totum ad eam,
namentorum genera referre: quae pro-
babiliorem de se coniecturam facere
possent. Namque saepe fit, ut civita-
tes his melius quam historia se, suam
que antiquitatem tueantur: quo ma-

gis miror socordiam hominum, qui tam pretiosam suppellectilem exportari, frangi, deperdi que patiantur, interim dum solliciti pro patria pugnat auctorum testimoniis ne scio quibus, quae dubitationem patiunt sententiae vero confirmandae ferme nunquam sunt pares. Quaerere solent num Salernum alibi quam nunc est olim fuerit. In medium illi veniunt cum Strabone cum Plinio, cum viis militaribus tabulae Peutingerianae: ex his aliquantulum sepositis, rem monuissent, et litteratis iis quidem aggredior, deinde historia. Licetque principis statim omnis aetatis de qua possit quaestio proponi partitio nam facere: ut primo quaeram de tempore Romani imperii ac R. P. deinde etiam principum aevi sequioris.

Antiquitatem igitur omnem lapideariam exento atque inuenio Salernum temporibus Antoninianis hic loci, ubi nunc est, positam fuisse, neque id solum testari inscriptiones, siest hic exfodiantur, cum potuerint aliunde alio tempore inferri, ut Scrupulosus dim sed monumenta templorum, T. Tettienus Felia indubitato Salerni statuam Bacchi argenteam, auream fecit. (7.)

quod non Pyrrho Ligorio credimus, licet hic causam cur nos ludum faceret, non haberet, sed docet non alius lapis, et fundamentis domus Episcopi exatis, quique ibi prostrans ingredientibus ad laevam crustat parietem (8). Templum Pomonae deae legimus a Tettieno Felice podio pavimento marmoreo, fastigio aureo opere tectoris exornatum, inibi adhuc columnae striatae (f. III.) sex cum capitulis corinthiis. Pomona summa religione cum Baccho culta est in eo agro, qui Fragibus arboribus, vinoque redundaret, et unde non poma non nucas deessent. (Wil. App. in orbis Descript.) Tettienus hic fuit flamen Divi Commodi, et procurator patrimonii Augusti, quae procuratio saltem firmitus a Septimis ut ne Spartiano fidem derogetur, constituta est. (9) Quod si Antoninorum temporibus hic fuit, igitur et via quae a Nuceria Salernum porrigebatur restituta tutatis et miliaribus a Gordiano III. (v. Dis. IV.) huc pertinuit. Jam vero, urbs diu decorata templis, via etiam regali atque publica dudum longa ve-

47.

tustate corrupta, non ibi tunc primum
condebatur: quid si accedat Amphitheatri
suspicio, ubi Firmius Leontius Libycas
feras dederit (10), tum totus ager am-
plissimae coloniae (v. Disq. II.), quid
si patronus Mecius Cracchus civisque
Salernitanus (11) nobilissimi generis,
qui civitatem iam destitutam et defes-
sam ipso transitu canalis ad pristin-
um splendorem revocaverit, ordi-
namque defessum ac cives relevare
dignatus sit (12), cuius etiam no-
stra aetate testimonium in vico, ca-
nalium nomine, vulgo notum sit, quis
dubitaverit, saltem ducentis annis an-
tiquiorem? naque interim hoc tractu
temporis quod requirimus latent po-
etae atque historici qui pugna ut
Silius, salubrem ut Fluccus, qui Oppi-
dum, qui castrum ut cum Plinio
Livius appellent, ut scias notissi-
mam et celebratam semper fuisse:
Quae si cuncta concedis, iam ad ipsa
Marsici belli teterima tempora
regressi sumus. Hic vero tibi do a
Papio captam; quod Appianus scrip-
psit, at num vis delectam aut deser-
tam? neutrum licet suspicari, cum

48.
perticam tam amplam aliquando ami-
sisset, interim Lucanus Viris aeo
Silarum agri, Salernitani terminum
facit, totamque hanc plagam regio-
nem Salernitanam nominat Vale-
rius Maximus, et C. Plinius, finge vo-
ro delatam, ut vis, cur debuit alio lo-
co, quam antiquo ac munitissimo de-
luci colonia aut transferri? Quod si
tempore marsici belli, cum trecenta
et quinguaaginta milia inventutis
selectissimae absorpta sunt, in colo-
niae statu mansit, non agrum non
nomen amisit, is igitur est locus, in
quem tanquam in oram maritimam
(Liv.) primum A. C. colonia projecta
est, ubi dominati sunt Pelasgi, Sy-
baritae, Osci: quapropter summa fa-
cta a primis temporibus ad Gordia-
num III, diuque post nunquam Sa-
lernum sedem mutavit.

Venio nunc ad secundam partiti-
onem. Arcum marmoreum cum tro-
phaeis et statuis olim Constantino Ma-
gno, Constantio, atque Helinae posi-
tum eo loci ubi nunc porta Rotensis
est narrant Mazza, et Galla, et Mo-
risanus, et Antoninus, persuadent

Stylobatæ, qui adhuc Salerni stant ante col-
 legii aedes (13), quo tempore Surrenti simi-
 lis est. dedicatus, ut ex inscriptionum style,
 atque ex totius Architecturae spiris, modulis,
 conformationibus patet: ergo et Constantini
 aetate ac filiorum hic erat Salernum. Quid
 si Architectos interroges, dicent sibi non
 raro sub recentium insularum aut moe-
 riorum fundamentis vias ad vigesimum
 quartum pedem silice stratas se invenis-
 se, domorumque ac conclavium parietes
 nas, quae verae sunt, namque et nuper
 cum Ecclesiae nostrae fundamenta ten-
 tarentur, ibi reperta est antiqua via, et
 parietes coloribus inducti eo artificio atque
 elegantia, quae Constantino etiam anti-
 quiora videri passent, praesentim cum
 provinciae bonis artificibus non abunda-
 verint. Quibus argumentis iam certe de-
 venimus ad imperium barbarorum. Se-
 quitur Arechis, qui Salernum sibi ar-
 cem, et contra reballos praesidium esse
 iussit, novamque eam civitatem, ut et
 sequentes principes, appellavit: quod qui-
 dem certe pompatico fastu dicta sunt.
 Namque omnes historici repugnant.

Quorum primus Romualdus Guarna
(Chron. 10.) doctissimus ut temporibus
illis, scriptam reliquit, Salernum ab
Archi tantum mirabiliter amplia-
tam, eiusque muros in altum mirabi-
liter elevatos. Erchempertus vero: Ur-
bem novis turribus immunivit, et
muros vetustate collapsos reparando,
nova accessione primum auxit, post
altiores fuit at Paulus Warnefridus
in epitaphio Archis principis: (ex mon.
Cam. Pellegr.)

Ne minus excelsis nuper circumdate muris,
Structorem Orbetium clare Salernae gemis
Quae testimonia mirifice probant urbis
vetustatem, namque muri collapsi vetu-
state, nova accessio, non novam civitatem,
sed ex paupere divitem, ex defecta muni-
tissimam significant: quod Erchemper-
tus praecellare: Hist. Long. 14. Urbem mu-
nitissimam et praecelsam in modam
tutissimi castri opere mirifico muni-
vit, et nova fabrica reparavit, tunc et
castellum impraecipiti, et circumciso sa-
xo fundatum, quae munitio turris ma-
ior, et arx et turris vocitata est. Alexan-
der Abbas 1. p. 100. Concedatur nobis mu-
nitio turris maioris ad custodiendum

51.
sique post, dominio ipsius (Rogerii)
subdeditur, quo audito predictam arcem
eis conservandam annuit, et Salernum
ingreditur accepta fidelitate. Wileb. Ap-
pulus III. de gestis Nortmanni.

Ascendit turrim (Gisulphus) quae facta cacumine montis
Praeminet urbanis, natura cuius et arte
Est gravis accessus, non haec munitione arcis
Omnibus Italiae regionibus ulla videtur.
Quid seculi principes fecerint historiae de-
clarant. Grimualdus Vetricem urbem (vic-
tri Romuald.) ut sedem ibi suam collo-
caret muris cingere caeperat, at difficul-
tate semitae saxosae deterritus consi-
lio viri Longobardi Viteres muros Sala-
terni ad faustini rivum direxit, et am-
pliores excitavit, tota urbe muro et mu-
ricino (14) munita. Robertus Wischar-
dus depulso Gisulpho (Wit. App. ap. Mu-
rat. V. It. Ser.)

Munivit summam fidei custodibus arcem
Inferiore situ fit inexpugnabile castrum
Quo sibi subiecti valeant considerare tuti
(Gaufridus Malaterra) L. 3. f. 4. Urbem
Salernum sua in virtute retinens Robe-
tus, castellis et munitionibus pro lubi-
tu suo aptavit. Tum in dactili sitam
canit Appulus:

Altera planiciem pars obtinet altera montem
 Et quodcumque vides, terraque marique ministrat
 quae cum ita sint, et portam rotensis iam
 tunc ab Aricho fuerit: nam Romuald.
Salernitani miserunt Avellinum ut
Siconulphus veniret: quia nos tueres
moenia, et portam quae dicitur Ro-
tensis possidemus. Mirum, Sanctae
Magdalenae Monasterium, ubi nunc
 est collegium, dici potuisse in veteri
Diplomate Maufridi regis. positum
 in Septentrionali suburbio istius civi-
 tatis, ni ut olim pomaerium, ita et
 apud barbaros suburbium indicaverit
 internas et exteriores casas muro civi-
 tatis attinguas, quae vocabuli signifi-
 catio nova est, et haecenus incognita.
Troiani castellum sub duce Wilhelmo
deiacerunt. Alia. Abbas p. 106. Ca-
strum, quod ab eisdem (Troianis) Wi-
lhelmo duce ab hac duce decedente, de-
 structum fuerat, reaedificare volentes:
 Tandem anno MCCIV

Henricus Imp. praeparato magno
 statuivit Salernum, et fecit magnam
 partem murorum diruere (Chron. Fos-
sae novae.) idem narrat Otho de S. Bla-
sio, et Petrus de Epulo c. 39. versibus

celebravit sed hanc poematis pars tempus non
tulit. Quibus auctoribus iam certum ha-
bemus a Constantino seu potius ab Antoni-
nis ad nostra tempora Salernum in det-
riti hoc fuisse, quibus, si praecedentem
probationem addas conficies quod propo-
suimus, Salernum nulla astale si-
tam unquam mutasse.

Nunc quia omnia confuta sunt, volo
Strabonis locum quendam excitare, qui
solet obici cum Plinio, ut putamus, sit
fieri potest, Salerni oppidum olim in
diteraneum, deinde paulatim ad mare
devenisse. Quicumque vim facit in illo
μυρο υνεργης λεχαδονς, negabit certi-
us mari retractionem urbem, quam quae
οντολο υνεργης λεχαδονς non procul a
mari posse sic appellari, aut falendum
in littore (ut Pompeii, Neapolis, Her-
culaneum, Surrentum,) et in ora (uti
Vulturnum, Linternum, Cumae, Bauli),
non bene ab in mediterraneis distin-
gui. Atqui oppida in mare exposita
εσσι παλαια, προς λεχαδονς dicuntur Stra-
boni, in mediterraneis vero εσσι μεσογεια
restat igitur ut quae urbes nec in me-
diterraneis sunt, neque in ora et littore
εσσι μεσογεια εσσι παλαια, προς λεχαδονς, dicantur

tur. medio vocabulo non procul a mari
 ou πὸ τοῦ ὑπερ τῆς ἑλκασσῶν, περὶ πορὺν τῆς
 ἑλκασσῶν: Plinius vero ut patet, nunc
 habet in mediterraneis, nunc intus et
 scias eodem sensu haec duo vicissim
 commutari inter se: quamobrem si
 Plinius et prior Strabo certius Salerni
 castrum voluissent definire, nemo du-
 bitat, illos littoreum, seu circa littus
 cum Anonimo Ravennate dicturos
 (L. 5. Periply: circa littora totius ma-
 gni maris positas) aut in ora marit-
 ima cum Livio. At illi duo in alia
 omnia abierunt: quod expertis eorum
 inconstantiam non erat mirandum.
 Quid vis magis a mari recedentem quam
 Corvinium, Sulmonem, Marruvium,
 Tustinum? et tamen Strabo collocat περὶ πορὺν
 τῆς ἑλκασσῶν, Vibon. in littore iacet,
 et Butuntum, at Plinius intus Hippo-
 et Calabrorum mediterranei Butunti-
 nenses: nimirum nec situs, origi-
 nesque persequi facile est (Plin. L. 3.
 c. 5.) Haec dicta sunt, ne nimis Geogra-
 pho fidamus posthabita monumentorum
 auctoritate: ~~Quatenus littoreum hic~~
~~latine Itthamus alius fuerit, omnino in-~~
~~certum est. ut in littore iacet.~~

35

~~Felicis in septentrionali Tethysi latere
p. Lusitanum ignavia montana, quae
excisa monte patitur, per mare
quarum casus peropina est. Dum
ibi de volumine ambrosiae detrahet, sed
rigens latera adhaerit, et intus tument.
Statius igitur scriptura reliquit. lib.
III. d. Non. Iura 27.) ad Pallium
converso:—~~

~~Augusta Tivoli natus
Tivoli scopulos fuerat quibus insula tantum
Non ibi distinctio est postea alia columna
Natus ad iter.~~

~~et paula post de capite excisa (V. m.)~~

~~Re te quod solus contra regit aequo modique.~~

~~Montes, et immenso non unquam excus ab ipso.~~

~~Terrest. V. 122.~~

~~Praecipuus sed inermis labor est, exquirere de extrin-~~

~~Oppositas ropes, et sua negotia ferro.~~

Norae et commentariola

1. Avell. opusc. v. 11. p. 137. La medaglia
za di argento che pubblicò al N.º 20. del-
la tavola 5. ha evidentemente i tipi
di Lao e di Sibari, ma io non son giun-
to a ben comprenderne l'epigrafe, che

segerunt. Numus, qui avem in pos.eca, *Ne-*
stium in antea, pro emblemate habet, al-
 ter est; (V. C. I. Doris Mon. ined. N.ºp. 1820.)
 at non Lai, sed Sybaritarum, praebens
 litteras VM. Hic nosler Sybaritarum, qui
 Sybarim incolerit certe non est, at ha-
 ud dubie Sybaritis est tribuendus: Quod
 si tribus civitatibus, quae ab historin pro-
 cidentur, ut a Sybaritis habitatae d. s. s. s.
 d. s. Posidoniae ob characteres dare non pos-
 sumus, quis reprehendet eius diligentiam
 sui comparando elegerit in Posidoniate
 sine, urbem antiquissimam, cuius in
 vicinia ad quartum sint vetustatis et
 moris Graecanici effosa signa, vasa
 sepulchralia picturis ornata, ut solet,
 archaïcis (vidi Capritiae in musaeo
 privato D. Thomae Mari viri humanis-
 simi) ad quamque indicandam litterae
 quam proxime conducant; namque
 HALEPN, LALEPN, LALEPN prope idem
 sunt. Tandem, quod solet esse odiosis-
 simum, novi non venimus, qui Sa-
 lernus antiquitatem et unum tribua-
 mus; Tentarunt id alii, interque hos,
quem honoris causa non inson Hillingen

John

doctissimus memorum interpres (ap. Drell. *Orchest. an. 1. p. 24.*) negat tamen hactenus inventus est qui contradicere hoc nomine, quod civitatem ex cogitato fecisset antiquissimum.

3. Antiquum ius Latii, sive commune totius populi Latini suorum olim *P. R.* singulare foedus interat concessio munitur militandi inter legiones, cum ea ceteri socii auxiliis accenserentur, hoc verum ius fuit, et municipiorum, namque antequam lege Julia municipia quorum populi fundi facti essent, civitatem de manam plene consequerentur, duope-
re municipiorum conditiones ut
semper sive Romae, sive in suis civi-
tatibus omnibus rebus ad munus
fungendum una cum civibus roma-
nis participarent, praeter suffragia,
et magistratus (Paul. ap. Fest.) qui ve-
ro magistratus in suis municipiis con-
sequerentur, in civit. Rom. de pleno
iure obtinerent: hos utonius primos
magistratus dicit, Appianus nihil disti-
git, Strabo *l. p.* facit arditatem et quae-
sturam: ~~quod de decurionibus ipso modo de cel-~~
~~is de tantummodo legationibus, namque~~
~~aut. 12. et quattuordecim municipiorum~~

L. l. erunt aequalia nostris XLII° (utro
 minutionem notat, quibus Augustus et
 veteres v. Mariniū ad Vitruvium l. 2. c. 3.
 n. 26.) atque viā, quae nunc tenetur in
 loco medio inter Nuceriam et Pollam,
 prope quam inventus lapis (v. Marulae
 cosmogr.) itur millibus nostris XLVIII,
 quae veteribus respondent LIX° re-
 stat igitur, ut locum ubi olim lapis po-
 situs est, recessiorem faciamus passuum
 millibus XII: circiter, quod est absurdum,
 cum omnia testimonia asseverent pro-
 pe eum locum defossum monumentum
 ubi nunc exstat; praeterea Marcellia-
 num nemo XII. p. m. retraheret. Nunc
 vero concordant lapidi itineraria si re-
 cte emendentur. Namque a Nuceria
 ad Pollam millia erunt L. ad Mar-
 cellianum LI. Est vero, ut dixi, ille
 locus Antoniniani itinerarii emacu-
 landus, quod recte senserunt Clu-
 vius, et alii, namque plures mansio-
 nes in unum confundit: ad Tanarum
 (h. e. Tanagrum) ad Calorem; quae
 duo flumina Tilaro influunt, ad Te-
 nagrum vero est Marcellianum, qua-
 re frustra eadem mansio diverso vo-
 cabulo inculcatur: nam quod ad Ca-

lorem quae mansio, quaeso, potuit esse, cum
 ad Tanagrum vicinum sive ad Marcellia-
num esset futura? his exclusis, retento-
 que Marcelliano, erit aliud reexamandum.
 Etenim inter Nuceriam et Marcellianum
 statio interponitur, consueto nomine in
 medio, sic: in medio Falerno: in quo diu
 haesitaverunt interpretes, quidam am-
 plexi codicum Blondelli et Longolii le-
 ctionem reposuerunt in medio Salerno,
 quod factum incogitato animo: nam-
 que a Nuceria Salernum antiqua mil-
 lia sunt IX. (nostra VII. cum quinta
 parte) ut constat ex Pentingeri tabu-
 la, deinde neque erit media, sive in
 medio mansio inter Marcellianum,
 et Nuceriam. Si me audis, lege in
 medio Silaro, quem Silerum dixit Me-
la, et Salanum anonymus Ravennas
 omnium foedatior; hoc facto sequitur
 mediani ibi esse mansionem, si per
Abellinum vadis, quæ te ducet Appia
Traiana, teste Anonymo (L. IV.) Appia
viâ, Capua, ----- Nola, Nuceria Constan-
tia, Abellinum, Picentia, Silarum (Sal-
erno supposito ut vides, quod oppidum
 (L. V. Periplus) recenset inter maritima). Itaque erunt:

Polā - Nucoriam m. p. XV.

In medio Silaro p. m. XXV.

ad Marcellianum p. m. XXV.

„Ita patebit ratio (verbis Hieronymi
 „Suritae doctissimi utor emend. in *Itin.*
 „*Itin.* p. 272.) cur in medio nomen
 „sit inditum: ut ad mediam itine-
 „ris stationem pervenisse inter duo
 „celebria oppida indicarent: (Mar-
 „cellianum inter oppida famosa nu-
 „meravit auctor cosmogr. sub. Æthi-
 „ci nom.) quod ibi mansio constituta
 „esset, deficiente oppido aut vico. His
 verbis, cautum velim, ne quid nosceamur
 auctoritate eius, qui statuerat.
 Salerni oppidum parum a Polla abes-
 se (abest nostra XL p. m.) fuisse olim
 via Aquiliā situm (habuit vero, ut pre-
 bavius propriam viam regalem, quae
 ab Aquiliā divertebat dextrorsum.
 Tandem in Polliano marmore ad Sa-
 lernum spectare illa, quae ibi scri-
 ptæ sunt *FORVM. AEDISQVE. POPULICÆ.*
HEIC. FEC. quae sine dubio Pollam de-
 signant, seu potius vicinum Marcel-
 lianum, ad quod forum aedesque pu-
 blicae ex ædificatae sunt pro univer-
 sae viciniae vicis et pagis tum ad

nundinas, tamen ad iudicia minora exercenda; quamobrem Marcellianum postea ita celebre fuit, ut inter oppida famosa ab aemilio Plavento numerari potuit.

6. ap. Murat: Deo Magno Libero patri sacrum
T. Iulienus t. f. Felix scriba lib. aedis. cur. viator
aedis. plebis acc. eos patrum. Cos. nos an.
pro. ang. patrum

Flamen divi Com-
et divi Antonini

Feli xv. vir. sac.

fac. curat lud. magn.

lege: divi Commo-
di Divi Antonini
Fili

mag. vir. region. VIII for. R. praefec. Coh VI vi-
gil. stat. ex. aer. argent. S. P. Q. R.

7. T. Iulienus. Felix. augustalis. Scriba.
Librar. aedit. Curat. Viator. aedit. Plebis. ac-
census. Consuli. H. S. L. R. S. Legavit. ad
exornandam. Aedem. Pomoni. Ex qua
Iuvvna. Factum. Est. Fastigium. Inau-
ratum. Podium. Pavimenta. Marm.
Opus. Tectorum.

8. Severus primum iratus Senatui, Com-
modus inter divos referendum esse
censuit, quasi hoc genere se de Senatu
posset ulcisci: primusque inter mi-
lites divum Commodum pronuntiavit.
idque ad Senatum scripsit: addita ora-

tione victoriae. Haec Spartianus in Severo c. 22. tum praesens amore Antonini pii narratur et commodum in deos retulisse v. Spart. c. XIX. de inceptis vix. invenies imperatorem aut Severo. cum aliquando de Commodi parricidae honoribus ita cogitasse, ut ei flamen posceret, cum praesertim eius memoriam tanquam parricidae populus abominaretur.

9. Acrio. Firmo. Leonio. Primario. Viro. Et Editori. Muneris. Dni. Cum. Terarum. Libygarum. Qui. Vixit. Ann. XXX. Dignissimo. Filio. Consecraverunt.

10. Civem dixi, quod in marmore Salernum eius patrici et suorum dicantur cuius salus ad ipsum idem pertinuerit: tum vox Patronus. non est Dionysii Halic. ἡγοράτης, quem Romae Salernitani haberent, ut reliquae urbes, ac nationes, sed est coloniae munus equitibus ipsis B. et decurionibus maius, qua ratione Cl. VV. patroni nominantur in script. Cornusina (v. 47. ap. Horest. l. 310. p. 292.) Romae patronus multis officiorum titulis fuisset ornatus.

Gracchi V. C.

11. Auriis Merio Gracchi V. C. tanto actum prov-
 vido patrono coloniae Salernitanorum, qui civi-
 tatem nostram, quae destituta et defessa ip-
 so transitu canalis dignationis suae respec-
 tu ad splendorem revocaverit, surgantes vero
 cives, ac defessum ordinem dispositionem can-
 doris sui et ad praestationem civibus suis
 vel quae ad salutem patriae pertinent sua
 provisione relevare dignatur, cuius si uni-
 versa gestorum merita refoveamus dies non
 sufficit, ob eius merita et amorem quem erga
 ordinem vel cives exhibet ordo populusque Sa-
 lernitani statuam ponendam censuerunt.

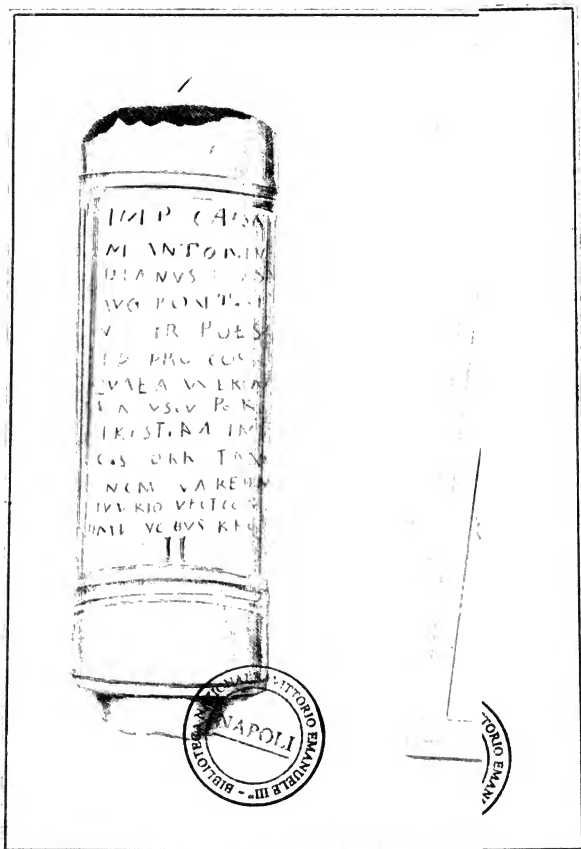
12. Salerni

Surrentini

Reparatori orbis sui Instauratori orbis ter-
 OD. N^o Flavio Valerio rarum perpetuo ac pio
 Constantino pio feli^{ss}imo imp. OD. N^o Fl. Va-
 ci invicto ordo popu^lus leri Constantino Ma-
 lusque Salernita^lximo pio felici semper
 nus Devoti nuni^{ss} victoris aug. Resp. Sur-
 ni maiestatique rentinorum D D.

eius

13. Ille muricinus qui saepe in diplomatis
 nominatur hac formula, intra murum
 et muricinum, est antemurale, quo Prin-
 ceps Grimald II. urbem sepsit. (Romuald)
 Ipse Grimald ad instar sui genitoris
 undique murare istam civitatem coe-
 pit, atque a parte australi antemurale
 fecit, confirmat id Muratorius Ant.
 It. diss. 26. p. 456. t. VI. Antemurale est
 murus brevior structus ante maiorem
 ad tutandam moenia contra machi-
 nas et hostilem impetum: de antemu-
 rali seu muricino hoc Romualdus in
 Chron. 110. Saracenus Afrane hortatur
 Guafierum ut undique urbem suam
 reaedificari faciat, et antemuralem
 illum, qui est iuxta mare sine mora
 multam elevet.

H. Walther. Handwritten design

